

**ZPRÁVA O ČINNOSTI  
NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU  
za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2015 v Brně**

## **1. Rada Národního pozemkového spolku**

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Václav Izák (ÚVR ČSOP), Miroslav Janík (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), Martin Kludys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), Jaromír Maštera (Pozemkový spolek Mokřady), Jiří Rous (ÚVR ČSOP), Tomáš Růžička (Nadace Partnerství), Jitka Říhová (Pozemkový spolek Čertoryje), Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí), Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.) a Vlastislav Vlačíha (Pozemkový spolek Launensia – předseda Rady NPS). Zástupce Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, který byl teoreticky stálým hostem Rady, se bohužel v uplynulém roce do činnosti Rady nijak nezapojoval. Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění třikrát. V mezidobí mezi jednáními komunikuje Rada NPS po mailu. Zápisy z jednání byly rozeslány všem akreditovaným pozemkovým spolkům.

## **2. Akreditace pozemkových spolků**

Během roku 2015 byly akreditovány čtyři nové pozemkové spolky - Pozemkový spolek Jílové, Pozemkový spolek Morava, Pozemkový spolek Podještědí a pozemkový spolek Polabí (dřívější pozemkový spolek tohoto jména se přejmenoval na Pozemkový spolek Huslík). S koncem roku 2015 zanikla pro nesplnění akreditačních podmínek akreditace Pozemkovému spolku Milkovické údolí a Pozemkovému spolku Suchopýr. V současné době je tedy akreditováno 62 pozemkových spolků, z toho 25 zřízených organizacemi mimo ČSOP. Tyto spolky se dle evidence v pozemkospolkové databázi starají o 3213 ha pozemků (z toho 296 ha ve vlastnictví, včetně vlastnictví ÚVR ČSOP), 18 historických objektů (z toho 7 ve vlastnictví) a 6 památných stromů.

Akreditační poplatek v roce 2015 byl 1000 Kč, ve stejné výši zůstává i v roce 2016. O odpuštění akreditačního poplatku z důvodu minimálních až nulových příjmů požádaly v roce 2015 tři pozemkové spolky – PS Sázava, PS Olza a PS Severní Prácheňsko.

Na akreditaci pozemkového spolku byla vázaná (stejně jako v předešlých letech) možnost opakovaného čerpání finančních prostředků v rámci výběrového řízení na podporu rozvoje pozemkových spolků (viz bod 4), možnost požádat o výkup pozemků v rámci kampaně Místo pro přírodu (viz bod 5), pojištění (u spolků mimo ČSOP; u organizací ČSOP není vázáno na akreditaci – viz bod 3), bezplatná právní a další odborná pomoc (viz bod 3), informační servis (viz bod 3) a zvýhodnění pozemkospolkových aktivit v rámci výběrového řízení ČSOP Ochrana biodiverzity (díky zahrnutí mezi bodově ohodnocené priority poměrně výrazné – samozřejmě při podání kvalitního projektu).

## **3. Servis pozemkovým spolkům**

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou rozesílány mailem informace o grantových řízeních a dalších možnostech získání finančních prostředků, o seminářích, konferencích a dalších zdrojích informací, o možnostech čerpání akreditačních výhod (viz bod 2), o možnostech zahraničních stáží či studijních cest a další zajímavé informace; během uplynulého období bylo takovýchto mailů zasláno téměř 40.

Právní poradenství v roce 2015 zajišťovaly Mgr. Dominika Kovaříková a Mgr. Alena Hájková. Nabídky na další možnosti speciálního poradenství (GIS, korektury textů...) nebyly – je-li Radě NPS známo – využity. Hojně je však využíváno poradenství kanceláře ÚVR ČSOP v nejrůznějších otázkách.

Koordinátoři programu řešili průběžně individuální požadavky či problémy pozemkových spolků – telefonicky, mailem a v případě potřeby i osobní návštěvou. Šlo zejména o otázky vhodného managementu, výkupy pozemků a o kontroly realizovaných projektů.

Trvá plošné pojištění zodpovědnosti za škody vůči třetím osobám pro všechny akreditované pozemkové spolky i možnost připojení se ke společnému pojištění majetku (tuto možnost zatím využily čtyři pozemkové spolky).

Akreditovaným pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod). V únoru 2016 byly všem akreditovaným pozemkovým spolkům rozeslány různé informační materiály z produkce pozemkových spolků.

Začaly práce na přípravě nové pozemkospolkové databáze – zatím na úrovni hledání finančně dostupného technického řešení.

#### **4. Finanční podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků**

V rámci otevřeného výběrového řízení „Podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků“, financovaného tradičně z grantu Ministerstva životního prostředí, bylo v roce 2015 podpořeno 32 projektů částkou 1.400.000 Kč (13 projektů bylo realizováno subjekty mimo ČSOP). Všechny podané projekty měly charakter rozvojových projektů, ve třech případech však šlo o první projekty nově akreditovaných pozemkových spolků. Anotace jednotlivých projektů jsou zveřejněny na webových stránkách [pozemkovespolky.csop.cz](http://pozemkovespolky.csop.cz).

V rámci realizovaných projektů byla získána vlastnická práva k 13,58 ha přírodně hodnotných pozemků, nájemní, výpůjční či pachtovní smlouvy, dohody s vlastníky a souhlasy s činností byly nově uzavřeny, respektive získány na 225,71 ha a obnoveny na 72,23 ha přírodně cenných pozemků. Celkem tedy byly získány či obnoveny vztahy k 311,52 ha přírodně hodnotných pozemků na 107 lokalitách. Dále byly zpracovány 4 ochranné plány a 2 odborné studie, 2 lokality byly geodeticky zaměřeny, byly vydány 4 tiskoviny (o nákladu celkem 4600 ks), v terénu byly instalovány 3 informační tabule a jedna nástěnka, jedna nástěnka byla pravidelně aktualizována, byly vytvořeny 3 webové prezentace pozemkových spolků, uspořádáno bylo 47 akcí pro veřejnost (účast více jak 1900 lidí), pozemkové spolky byly propagovány na řadě veřejných akcí. 2 pozemkové spolky mohly díky podpoře rozvinout aktivní fundraising směrem k drobným či firemním dárcům (získána materiální podpora ve výši 150.000 Kč) a 8 pozemkovým spolkům pomohl získat finanční prostředky díky přípravě podkladů pro projekty podávané do různých grantových či výběrových řízení (OPŽP, AOPK, kraje, obce; celkem 79 projektů, díky nimž získáno 14.370.000 korun). 29 pozemkovým spolkům projekty pomohly zajistit management a správu zájmových lokalit prostřednictvím nezbytného dovybavení nářadím či mechanizací, 10 pozemkovým spolkům zapojit do péče o lokality dobrovolníky (72 akcí, 1200 dobrovolníků).

Podpora projektů v roce 2016 zatím není jistá. Sice již bylo z důvodu rizika prodlení (nedostatek času na realizaci projektů) vyhlášeno Českým svazem ochránců přírody výběrové řízení na podporu projektů pozemkových spolků, MŽP však tzv. koordinační projekty v ochraně přírody, ze kterých je tato podpora tradičně financována, dosud ani nevypsalo. Pokud by se nepodařilo získat žádný finanční zdroj, má vyhlášovat právo výběrové řízení bez náhrady zrušit.

#### **5. Kampaň „Místo pro přírodu“**

Kampaň pokračovala v obou dosavadních úrovních – na úrovni celostátní (v obecné rovině) a regionální (především pokračování dlouhodobé lokální kampaně PS KOSENKA „Zachraň les“). Nově vznikla iniciativa studentů pražské Akademie výtvarných umění na podporu výkupů Ščúrnice, nazvaná Akademický háj.

Začátkem května došlo k přerušení sbírky z důvodu povinného vyúčtování, sbírka byla znovu zahájena v polovině září. Od té doby se na její účet podařilo získat 608 899 Kč.

Ještě před uzavřením předchozího kola sbírky se vykoupilo 17 pozemků či jejich částí na lokalitách Hořečková stráž u Vřeštova (nová lokalita – 0,3668 ha - 7/9 podíl), rybník u Jersína (nová lokalita – 1,1592

ha), Bělá (0,2750 ha - 1/2 podíl), Kamenec (0,2852 ha), Ščurnica (0,5125 ha celé + 5,5511 ha ¼ podíl), Vlčí hrdlo (0,9164 ha - 1/2 podíl). Celkově je v současné době vykoupeno 119,6 ha na 27 lokalitách.

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt – v uplynulém období byly třikrát rozeslány „Dárčovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek, a uskutečnily se tři setkání s dárci, výjimečně otevřené i pro širokou veřejnost.

Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na stránkách [www.mistoproprrodu.cz](http://www.mistoproprrodu.cz) a na facebookovém profilu [www.facebook.com/mistoproprrodu](http://www.facebook.com/mistoproprrodu) (v současné době 1058 příznivců), zprávy o průběhu kampaně i vykoupených lokalitách vycházejí pravidelně v časopise Krása našeho domova. Reportáže o kampani byly odvysílány v pořadech České televize Chcete mě? a Události v regionech.

Nezbytnou činností s kampaní bezprostředně související je i správa vykoupených pozemků. Byť vlastní management i řada dalších aktivit leží na místních pozemkových spolcích, stále zůstává mnoho problémů, na jejichž řešení se musí Rada NPS, respektive koordinátoři programu podílet. K nejvýznamnějším počínům uplynulého období patří sjednání smluvní ochrany lokality Na pramenech. Byly projednány a schváleny ochranné plány lokalit Na ostrově a Velká Homolka, aktualizace ochranných plánů lokalit Na pramenech a Jinošovské údolí.

## 6. Další finanční zdroje

Projekt *Ochrana našich nejohroženějších biotopů – mokřadů a stepí – prostřednictvím pozemkových spolků* byl podpořen z Fondu EHP (grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska) v rámci programu CZ 02. Do projektu je zapojeno 11 pozemkových spolků. Bližší informace o projektu jsou zveřejněny na [www.csop.cz/mokradystepi](http://www.csop.cz/mokradystepi).

Projekt *Posilování profesionality pozemkových spolků - cesta ke zdokonalení péče o přírodní dědictví se zapojením vlastníků půdy* byl podpořen z Fondu NNO. Klíčovou aktivitou tohoto projektu je právní analýza služebností a správcovství cizího majetku a následný pokus o aplikaci těchto nástrojů v praxi.

Činnost pozemkových spolků, starajících se o lokality vykoupené v rámci kampaně Místo pro přírodu, byla podpořena částkou 215 350 Kč, získaných v rámci kampaní HitHit a Čtení pomáhá.

## 7. Prezentace pozemkových spolků

Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz bod 5), a aktivit jednotlivých pozemkových spolků byla činnost pozemkových spolků prezentována v časopise Krása našeho domova, v časopise Ochrana přírody (několik pozvánek na pozemkospolkové lokality, obsáhlejší článek o Hádech a zpráva o Stewardship kongresu v Barceloně), Naše příroda (péče pozemkových spolků o bývalá vojenská cvičiště, projekt Východočeská sahara a několik pozvánek na pozemkospolkové lokality) a Bílé / Biele Karpaty (souhrnný článek o historii a současnosti pozemkových spolků). Pozemkové spolky byly prezentovány na konferenci o ochraně přírody v Jihomoravském kraji (Brno) a o ochraně bývalých vojenských prostorů (Olomouc). Bylo vydáno sedm tiskových zpráv, týkajících se pozemkových spolků.

Průběžně jsou aktualizovány centrální webové stránky pozemkospolkového hnutí na adrese [pozemkovespolky.csop.cz](http://pozemkovespolky.csop.cz) a facebookový profil pozemkových spolků ([www.facebook.com/pozemkovespolky](http://www.facebook.com/pozemkovespolky) – v současné době 345 příznivců), informace o pozemkových spolcích se objevují na webových stránkách a facebookovém profilu ČSOP.

„Putovní výstava“ – tři samostojné banery typu roll-up s informacemi o hnutí pozemkových spolků, péči o lokality a kampani Místo pro přírodu – byly využity na mnoha místech po republice (mimo jiné na oslavách Dne Země v Hradci Králové, v Muzeu přírody Český ráj, v Lamacentru Hády, na několika terénních akcích pro veřejnost pozemkového spolku Mokřady, na setkání členů ČSOP v rekreačním středisku Kamínka, na ekologickém festivalu Zázračná planeta v Bečově nad

Teplou, na Sněmu ČSOP v hotelu Myslivna a na obou výše zmíněných konferencích). Panely jsou i nadále k zapůjčení pozemkovým spolkům na jejich akce.

## 8. Zahraniční aktivity

Těžiště zahraničních aktivit bylo v uplynulém období vzhledem k realizaci dvou společných projektů (viz kapitola 6) Norsko. Na přelomu května a června se uskutečnila návštěva tří kolegů z norské organizace Naturvernforbundet i Buskerud (NiB) v České republice, během léta pak dvě studijní cesty zástupců pozemkových spolků v Norsku (3 a 7 lidí). Součástí první cesty byla účast na 22. ročníku Haymaking festivalu (neboli festivalu dělání sena), kterého se zúčastnilo přes 60 účastníků z 11 zemí. Další návštěva norských partnerů v ČR je plánována na březen, v souběhu s Výročním shromážděním pozemkových spolků, kterého se zúčastní.

Zúčastnili jsme se přípravné fáze k projektu LIFE+, vedené naší partnerskou organizací XCT z Katalánska. Projekt s pracovním názvem Landlife Evolution měl navázat na předchozí projekt LandLife, na rozdíl od něj má být zaměřen na realizaci přímých ochranných aktivit a ukázat tak efektivnost nástrojů pozemkového správcovství přímo „v terénu“. Pozemkové spolky by v rámci svých aktivit měly sice v projektu bohatě co nabídnout, ale z důvodů velké finanční spoluúčasti a nemožností získat finanční podporu od státu, pokud je hlavním žadatelem zahraniční subjekt jsme se nakonec rozhodli se do projektu přímo jako účastníci nezapojit, ale podpořit ho, pokud se uskuteční, pouze externě.

Spíše okrajově s pozemkovými spolky souvisí další aktivita, kdy se ČSOP zúčastnil jako partner přípravy a podání žádosti projektu v programu Erasmus+: Promoting education in high natural values agriculture using landstewardship around Europe (Podpora vzdělávání o vysokých přírodních hodnotách v rámci zemědělství pomocí pozemkového správcovství v celé Evropě). Cílem projektu mělo být vzdělávání dospělých o ekologickém zemědělství, zejména agroekologii, a biologické rozmanitosti s tím související. Hlavním žadatelem projektu byla španělská organizace FUNDACIÓ EMYS a dalšími partnery Conservatoire Espaces Naturels Languedoc-Roussillon (Francie), WWOOF Italia, Xarxa de Custòdia del Territori (Katalánsko), Forschungsgesellschaft Die Agronauten (Německo), Experience Biodiversity (Řecko), Comitato Per Le Oasi Wwf Dell'area Fiorentina (Itálie) a Agroecological Land Initiative (Velká Británie). Každá z partnerských organizací měla mít na starost jednu oblast v daném tématu – ČSOP ovocné dřeviny (s důrazem na staré krajové odrůdy). Projekt nebyl bohužel podpořen, dle předběžné domluvy by se v modifikované podobě měl zkusit podat znovu v r. 2016.

## 9. Personální zajištění programu

Personální zázemí „Národního pozemkového spolku“ tvoří Kancelář ÚVR ČSOP. Problematické pozemkových spolků se zde v uplynulém období věnovali především čtyři zaměstnanci – Jan Moravec (informační servis pozemkovým spolkům, finanční podpora pozemkovým spolkům, servis Radě NPS, výkupy pozemků, akreditace, právní otázky, propagace), Stanislava Bartošová, respektive od února 2016 Eva Vadászová (správa vykoupených pozemků, databáze pozemkových spolků, pojištění, mezinárodní aktivity, administrativa), Kateřina Landová (komunikace s dárci, administrativní zázemí sbírky Místo pro přírodu) a Petra Milerová (administrace projektu podpořeného z fondu EHP), dohromady cca 3 pracovní úvazky. Na chodu programu se v rámci svých pracovních náplní (účetnictví, korespondence...) podíleli i další zaměstnanci Kanceláře.

26. února 2016

**Vlastislav Vlačíha**

*Předseda Rady Národního pozemkového spolku*

**Jan Moravec**

*Koordinátor programu*